

डॉ. श्यामाप्रसाद मुखर्जी जन-वन-
विकास योजनेची व्याप्ती वाढवणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूएलपी-०५.१५ /प्र.क्र.१५५ /फ-१
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक :- १७ जुलै, २०१७.

वाचा :- शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.डब्ल्यूएलपी-०५.१५ /प्र.क्र.१५५ /फ-१,
दिनांक ०४.०८.२०१५

प्रस्तावना :-

राज्यातील अभयारण्ये,राष्ट्रीय उद्याने, व्याघ्र प्रकल्प क्षेत्राच्या बफर क्षेत्रामधील वनालगतच्या गावांमध्ये तेथील “जन-जल-जंगल-जमीन” या संसाधनांच्या शाश्वत विकास साधून उत्पादकता वाढविणे, गावक-यांची वनावरील निर्भरता कमी करणे, शेतीला पूरक जोडधंदे निर्मिती करणे, पर्यायी रोजगार उपलब्ध करून देणे यातून मानव-वन्यप्राणी संघर्ष कमी करणे व अशा त-हेने गावक-यांच्या सहभागातून वन-वन्यजीवांचे संरक्षण व व्यवस्थापनाचा दर्जा उंचावून गावांचा सर्वांगीण विकास करण्यासाठी राज्यामध्ये डॉ.श्यामाप्रसाद मुखर्जी जन-वन-विकास योजना संदर्भित शासन निर्णयान्वये अंमलात आली.

सदयस्थितीस उक्त योजना ही व्याघ्र प्रकल्पाच्या बफर क्षेत्रातील गावे, राष्ट्रीय उद्यान / अभयारण्यातील व त्यांचे सीमेपासून २ कि.मी.चे आत येणारी गावे यामध्ये अंमलात आणण्यात येत आहे.

उक्त योजनेची यशस्वीता लक्षात घेऊन जनप्रतिनिधी,स्वयंसेवी संस्था, संयुक्त वनव्यवस्थापन समितीचे पदाधिकारी यांचेकडून सदर योजना वनाशेजारील सर्व गावांमध्ये राबविण्याबाबत वारंवार मागणी होत आहे. या योजनेबाबत वनाशेजारील गावामधील जनसामान्यात असलेला कल,वन, वन्यजीव संवर्धन व संरक्षणात लोकांचा वाढत असलेला सक्रीय सकारात्मक सहभाग ह्या बाबी विचारात घेऊन उक्त योजनेची व्याप्ती वाढवून राज्यातील व्याघ्र प्रकल्पांना जोडणा-या कॉरीडोरमधील गावे, अभयारण्ये / राष्ट्रीय उद्यानामधून पुनर्वसित केलेली गावे तसेच भारतीय वन अधिनियम, १९२७ कलम २८ अंतर्गत स्थापित ग्रामवने या गावांचा समावेश करण्याची बाब शासनाचे विचाराधीन होती. त्याअनुषंगाने आता शासन खालीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे:-

शासन निर्णय :-

डॉ.श्यामप्रसाद मुखर्जी जन-वन-विकास योजनेची व्याप्ती वाढवून शासन निर्णय दिनांक ४.८.२०१५ मधील परिच्छेद क्र.२.०२ - गावाचे निवडीचे निकषात अनुक्रमांक १ वर समाविष्ट व्याघ्र प्रकल्पाच्या बफर क्षेत्रातील गावे, राष्ट्रीय उद्यान / अभयारण्यातील व त्यांचे सीमेपासून २ कि.मी.चे आत येणा-या गावां- व्यतिरिक्त भारतीय वन्यजीव संस्थान यांनी निश्चित (identified) केलेल्या वन्यप्राणी भ्रमण मार्ग (Wildlife corridor) मधील गावे, अभयारण्ये / राष्ट्रीय उद्यानामधून पुनर्वसन झालेली गावे तसेच भारतीय वन अधिनियम, १९२७ च्या कलम २८ अंतर्गत स्थापित ग्रामवने (Village Forests) या योजनेत समाविष्ट करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१७०७१७१२४९४४२२१९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सुजय दोडल)

सह सचिव (वने)

महसूल व वन विभाग

प्रति,

- १) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- २) मा.मंत्री (वने) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा.राज्यमंत्री (वने) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) प्रधान सचिव (कृषी), कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) प्रधान सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) सचिव, (ग्राम विकास) ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) सचिव (पशुसंवर्धन), कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) सचिव (जलसंधारण), ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १२) सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १३) महासंचालक, माहिती व प्रसिध्दी, मंत्रालय, मुंबई.
- १४) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
- १५) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
- १६) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य वनविकास महामंडळ, नागपूर.
- १७) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, सामाजिक वनीकरण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १८) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
- १९) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव) नागपूर/मुंबई (बोरीवली)
- २०) आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक.
- २१) आयुक्त, कृषी आयुक्तालय, पुणे.

- २२) विभागीय आयुक्त, (सर्व महसूल विभाग).
- २३) संचालक, भुजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा.
- २४) मुख्य वनसंरक्षक (प्रादेशिक), सर्व.
- २५) मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), पुणे
- २६) मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, मेळघाट व्याघ्र प्रकल्प, अमरावती.
- २७) मुख्य वनसंरक्षक तथा संचालक, संजय गांधी राष्ट्रीय उद्यान, बोरिवली.
- २८) मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, पेंच व्याघ्र प्रकल्प, नागपूर.
- २९) मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, ताडोबा अंधारी व्याघ्र प्रकल्प, चंद्रपूर.
- ३०) मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, सहयाद्री व्याघ्र प्रकल्प, कोल्हापूर.
- ३१) वनसंरक्षक तथा क्षेत्र संचालक, नवेगाव-नागझिरा व्याघ्र प्रकल्प, गोंदिया
- ३२) वनसंरक्षक (वन्यजीव), नाशिक
- ३३) सर्व जिल्हाधिकारी.
- ३४) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद.
- ३५) सर्व जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी.
- ३६) उपसंचालक भुजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा.
- ३७) कार्यकारी अभियंता पाटबंधारे विभाग (स्थानिक स्तर).
- ३८) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पर्यटन विकास महामंडळ.
- ३९) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ.
- ४०) प्रादेशिक व्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य, पर्यटन विकास महामंडळ.
- ४१) उपवनसंरक्षक (प्रादेशिक) सर्व.
- ४२) उपवनसंरक्षक (वन्यजीव) सर्व.
- ४३) विभागीय वन अधिकारी सांगली/उस्मानाबाद/बीड / हिंगोली /चिपळूण.
- ४४) उप विभागीय वन अधिकारी संगमनेर/मालेगाव/ भोर.
- ४५) सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी.
- ४६) महालेखापाल-१/२ (लेखापरीक्षण /लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य , मुंबई / नागपूर.
- ४७) वित्त विभाग (व्यय-१० कार्यासन), मंत्रालय, मुंबई - ३२.
- ४८) कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धविकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
- ४९) वन कक्षातील सर्व कार्यासने, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
- ५०) फ-१ कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२ (निवडनस्ती).